

CONGREGATION
SHOMREI EMUNAH

KIBBUD AV V'EM

TIMELESS VALUES
&
CONTEMPORARY CHALLENGES

PART III

MOTZEI SHABBOS PARSHAS BO
9 SHEVAT 5767
JANUARY 27, 2007

(1) גמ' קידושין לא:לב)

אבייא להו: משל מי? רב יהודה אמר: משל בן, רב נתן בר אוושעיא אמר: משל אב. אורו ליה רבנן לרבי ירמיה, ואמרי לה לבריה דרב ירמיה, כמו"ד משל אב. מיתיבי נאמר: +שות כ+ כבד את אביך ואת אמר, ונאמר: +משל ג+ כבד את ה' מהונך, מה להלן בחסרון כייס; ואוי אמרת משל אב, מי נפקא ליה מיניה? לביטול מלאכה.

(2) תוספות (קידושין לב))

אורו ליה רבנן לרבי ירמיה כמו"ד משל אב - משמע שכך הלכה וכן פסק בשאלות דרב אחאי בפרשיות ישמע (סוף סימן נז) ופסק היכא דעתך ליה לאב ואית ליה לבן חייב הבן לוין אביו, וכן פסק ר"י ור"ח דאם אין לאב ממון והבן יש לו צורך הבן לפנסמו משלו

(3) ריטב"א (קידושין לא))

וכי אמרין משל אב, ודוקא בשיש לו לאב, אבל אם אין לו לאב ויש לו לבן חייב לפנסמו משלו, והביאו ראייה לדבריהם מדרגרסנין בירושלמי תני רב שמעון בן יוחאי הבן מוחר על הפתחים חייב לוין את אבותיו מצינו שהקפיד הכתוב על כבוד אב ואם יותר מכבודו בכבודו הוא אומר כבד את ה' מהונך, אם יש לך ממון כבוד, ואם לאו פטור, ובכבוד אב ואם נאמר כבד את אביך ואת אמך בין יש לך בין אין לך, הלכך הא דאותבין בגמרא... להווacha דמלחתא שני לה, דאפיקלו בשיש לו נמי איתיה לעניין בטול מלאכתו או העברת ריווח שהוא בוצא בה.

(4) רא"ש (קידושין א:ג))

אבייא להו משל מי [דף לב ע"א] רב יהודה אמר משל בן רב הוועריא אומר משל אב אורו ליה רבנן לר' ירמיה כמו"ד משל אב, וכן הילכתא, וכן פסק בשאלות דרב אחאי בפרשיות ישמע, והיכא דרויחא הבן והאב לית ליה כייפין ליה לבן וشكلין מיניה בתורת צדקה ויהבין לאבוה

(5) שולחן ערוך (י"ד רמה:ה))

זה שמאלילו ומשקהו, משל אב ואם, אם יש לו. ואם אין לאב, ויש לבן, בופין אותו זון אביו כפי מה שהוא יכול. ואם אין לבן, איןו חייב לחור על הפתחים להאכיל את אביו. הנה: ויאדינו חייב ליתן לו רק מה שמייחיב ליתן לצדקה (כן כתוב הב"י דנראה כן מדברי הר"ף והרא"ש, וכ"כ הר"ן פ"ק דקידושין). ומ"מ אם ידו משגת, תבא מראה למי שמספרנס אביו ממעות צדקה שלו... ואם יש לו בניהם רבים, מחשבים לפי ממון שלהם, ואם מקצתן עשרים ומתקצתן ענים, מחויבים העשירים בלבד. (תשובה מימוני הלכות ממורים בשם מוהר"ס והביאה הבית יוסף).

(6) תוספות (קידושין שם))

רב יהודה אומר משל בן - מדריך ר"י למ"ד משל בן, אם נודמן לו כבוד אב ואבידת עצמו ואבידת חברו כיצד יעשה... ונראה לר"י שניהם כבוד אביו ואבידת חברו ויעסוק באבידתו, דהא דאמר כבוד אב קודם היינו דוקא להניח לאביו לעשות רצונו בממוןו לפי שוזה גוף הכבוד אבל באבידתו כוין שאין האב נהנה באבידה עצמה אין הבן חייב להפסיד אבידתו בשביל אביו ואע"ג דאמרין בסמוך כדי שיטול ארנק ויטיל לים ואינו מקבלימו למ"ד משל בן, התם מיררי באתו עניין שיש לאב קורת רוח בכך, כגון שזרוקו לים למירמא אימתה איניishi ביתיה دائלאו הכי אם בחנם משליך רשות הוא דועבר בבל תשחית ואפיקלו היכא דשוגג הוא ומשליכו בחתמו מ"מ נהנה בהשלכת ארנק ומש"ה אין להכלימו.

(7) גמ' בבא מציעא (דף לב.)

תנו רבנן: מניין שאם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחויר שלא ישמע לו – שנאמר +ויקרא יט+ איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה' – כולכם חייבין בכבודי. טעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמרו, הא לאו הבי – הוה אמיינא: צייטתא ליה. ואמאי? hei עשה והאי לא תעשה ועשה, ולאathi עשה ורוחח את לא תעשה ועשה – איצטריך, סלקא דעתך אמר אמיינא: הוайл וחזק כבוד אב ואם לכבודו של מקום, שנאמר כאן +שמות כ' +כבד את אביך ואת אמך, ונאמר להלן +משל' ג' +כבד את ה' מהונך. הלכך לצית ליה – קא משמע לנו דלא לשמע ליה.

(8) רמב"ם (ממרים זיב)

מי שאמר לו אביו לעבור על דברי תורה בין שאמר לו לעבור על מצות לא תעשה או לבטל מצות עשה אפfilo של דבריהם, הרי זה לא יسمع לו שנאמר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו כולכם חייבין בכבודי.

(9) שולחן ערוך (י"ד רמ"טו)

אמר לו אביו לעبور על דברי תורה, בין מצוה עשה בין מצות לא תעשה, ואפfilo מצוה של דבריהם, לא יسمع לו.

(10) שות' הרא"ש (כללטו סי' ח)

שאלת: על האב שצוה לבניו שלא ידבר עם יהודי אחד, ולא ימחול לו מה שעשה, עד זמן קצר; והבן חפץ להתפifies עמו, אלא שחשש לצואת אביו. דע, ש אסור לשנוא לשום יהודי, אם לא שיראהו עבור עיריה. והאב שצוה לשנוא לו, לאו כל כמיניה לצותו לעبور על דברי תורה ...

(11) חפץ חיים (הלי' לשוחה"ר אהה) ובאר מים חיים (ס"ק ט)

אין חילוק באיסור הסיפור ... ואפי' אביו או רבו שמחוייב בכבודם ובמוראות שלא לסתור דבריהם אם הם בקשר ממןו (ט) שיספר להם עניין פלוני ופלוני, והוא יודע שבתווך הסיפור יכרח לובא לידי לשון הרע או אפfilo לאבק של לשוחה"ר, אסור לו לשמע להם

(ט) בקשרו ממןו. לא צייתי בפתרונותות כגון אם ביקשו ממן לשון הרע גופא, זהה אינו מצוי

(12) רמ"א (י"ד רמ"כח)

וכן אם האב מוחה בגין לישא איזו אשה שייחוףן בה הבן, א"צ לשמעו אל האב (מהרי"ק שורש קס"ז)

(13) שות' מהרי"ק (סי' קפסו ס"ק ג)

ואשר נסתפקת אם יש כח ביד האב למחות ביד בנו לישא אשה אשר ייחופן בה הבן, לע"ד נראה שאם היא אשה ההוגנת לו שאין כח ביד האב למחות ביד הבן, חרدا אפfilo לעניין ממון אודי ליה רבנן לרבי ירמיה כמאן דאמר משל האב וכן פסקו כל פוסקי הלכות אשר רأיתם, כל שכן הכא שהוא דבר השין בצער' דגופא להניח האשה אשר חפץ בה ויצטרך לקחת אשה אחרת אשר לא תישר בעניין כל כה, עודDKrov הדבר בעניין להיות כמצוה לעبور על דברי תורה, שהרי אמרו רובותינו זיל אסור לאדם

שים קדש את האשה עד שיראהה... הרי שהקפידו שיקח אשה אשר ייחפות בה ותמצא חן בעיני וכן בכמה מקומות חשו חכמים ז"ל לחביב האשה על בעלה... הכא נמי לא שנא לפיה הנלע"ד מאחר שיש בדבך נדנוד עבירה כי כדיי לעיל. ועוד דעת כאן לא מיפלגי אם משל אב אם משל בן אלא בדבר דשיך האב בגואה פרנסת האב שצורך גוף האב וכיימו אבל במלחתא דלא שייך בגויי כי הכא פשיט' דאין כח לאב למחות בגין לא משום כבוד ולא משום מוראה, דלא שייך כבוד אלא בגין מאכilio משקהו מלביישו מנעילו כי מורה לא ישם במקומו ולא סות' את דבריו כי וכן כיזא בזה דשייך לאב, אבל במלחתא דלא שייך האב בגואה פשיטה דאין כח לאב למחות ביד בנו.

(14) שוו"ת הרשב"א המוחסוט לרמב"ן (ס"י רעב)

ועוד, שמצווה ליקח אשה. ובמקום מצوها, שאי אפשר לקיימה ע"י אחרים, מניחים כבוד אב ואם, ועוסקים במצויה. כדרישין פ"ק דקידיושין ל"ב: רבי אלעזר בן מתיא אומר: אבא אומר: השקני מים; ומוצה בידו: העשות: מניה אני כבוד אב ואם, ועשה אני המצואה. שאני ואבא, חייבים למצואה. אישי בן יהודה אומר: אם אפשר למצואה שתעשה ע"י אחרים כו'. וכבר אמרו, שמכרי וואמר: בת פלוני לפלוני.

(15) ריטב"א (יבמות ו)

יכול אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחויר, פרש"י ז"ל שא"ל כנ לבטלה ולא לשום דבר, ואינו נכוון דא"כ למה ישמע לו אפילו בדברים של רשות וכ"ש לעשות עבירה או לדחות מצואה, שאין עשה כבוד אלא בעשרה דבר להנאותו כదאמר התם (קדושין ל"א ב') כבוד אב מאכilio ומשקהו מלביישו מנעילו, לכן פר"ת ור"י ז"ל שא"ל התמא לכבודו לבשל לי במקום טומאה בשא"א זולת בן, או שא"ל אל תחויר אבדה זו אלא בשול לי או שחותט לי.

(16) חו"א (אה"ע ס"י קמה, עמ' רפ"ז)

ואם האב רוצה בתקנת בנו ומצטרע כشنושא אשה שאינה לרצון האב, למה היא רשאי לצערו ואין בכלל מורה, ולמה דבר זה קל מסורת דבריו בהכרעת הדעת בלבד... מיהו דברי התוס' והרשב"א בדבר שאין לאב רצון כלל במעשה שמצוותו, אבל בדבר שחייב האב באממת כמו נדון מהרי"ק לא שמענו שרשאי לצערו? ועיקר טעםו של מהרי"ק שהאב צריך לבטל רצונו מפני רצון בנו, ואין הבן חייב בכיבוד זה כמו שאינו חייב לייתן מתנות לאב מפני שהאב חומר חפזו

(17) שוו"ת מшиб דבר (ח"ב ס"י נ)

נראה דהא דאי בי"ד זוכן אם האב מוחה בגין לישא איזה אשה שיחפות בה, א"צ הבן לשמעו אל האב, "זה אינו אלא באופן שאין באשה שחייב בה בזיין וצער לאב אבל ביש בזיין אסור לישאנה: והנה נאמר ע"ז הדין שאר טעמים ומהרי"ק (שורש קס"ז א') דכבוד אב אינו אלא במה שנגע לו להאכilio וכדומה, אבל במה שאינו נגע לו אין חובה, וזה הטעם הביא בביבור הגרא ז"ל בשם חי רמב"ז ורשב"א יבמות פ"א שאין עיקר מצות כ"א אלא במה שיש לו הנאה כו', ולפי זה הטעם אם היה נגע נשיאת אשה זו להנאותו היה מחויב לישאנה ולא אחרית, וכש"כ שאסור לישא אשה שהיא בזיין אבל גרע טובא דקיי באדור מקלה אביו ואמו, ואפילו מחייבת אב דקיי'ל דאב יכול למחול ע"כ, מכ"מ על בזינו א"א למחול... עוד נאמר טעם ע"ז הדין ב מהרי"ק שם משום דמצוות לישא אשה שנושאת חן בעיניו, וא"כ יש בדבר נדנוד עבירה למחות על הבן שלא ישאנה, ובזה אין מצות כ"א... והיינו כמו

לلمוד תורה אמרין אף ע"ג שאפשר ללימוד במק"א משום שלא מכל אדם זוכה ללמידה, וה"ה לא מכלasha adam zocha labnوت: איברא כי דוחה מצות כ"א מהא דאי ביבמות זו) איש אמו ואבי תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה', כלכם חייבים בכבודי, וכי אין אלא מ"ע דמורה וכבוד אבל בזון רקאי
בארור לא מצינו

(18) שולחן ערוך יי"ד רמ"ג
תלמוד תורה גדול מכבוד אב ואם.

(19) ש"ך (יי"ד שם ס"ק טו)
הכי לפנין מיעקב שכל אותן שנים שלמד תורה בבית שם ו עבר לא נعش עליהן אע"פ שבittel מצות
כיבור:

(20) פתח תשובה (יי"ד שם ס"ק ח)
הינו דוקא אם צריך לילך חוות לעיר (כמ"ש בסעיף כ"ה) אבל אם הוא בעיר צריך לשרת את האב
ולחזר לתורתו כמ"ש בס"י רמ"ז סי"ח. כ"כ הפר"ח בלקוטים.

(21) שולחן ערוך יי"ד רמ"ב
תלמיד שרוצה לлечת למקום אחר, שהוא בוטח שיראה סימן ברכה בתלמודו לפני הרוב שם, ואבי
מוחה בו לפ"י שוזאג שבאותה העיר העובר בכוכבים מעליים, אין צורך לשמוע לאביו בזה

(22) תרומת הדשן (ס"י מ)
שאלה: תלמיד רוצה לצאת מדינתו, ללימוד תורה לפני רב אחד שהוא בוטח שיראה סימן ברכה לפניו,
ויזכה בתלמוד ללימוד הימנו, ואבי מוחה בו בתוקף. ואיל, בני אם תלך לאותה מדינה שהרב שם,
הצערני עד מאה, כי אdrag עליך תמיד, חיז פון תהא נתפש, או יעלילו عليك כמו שרגילים באוטו
מדינה. מה יעשה תלמיד ישמע לאביו, או יילך כחפץ ללימוד תורה?

תשובה: יראה, דין צורך בה"ג לאביו ... בפרקDKDOSHIN / דף לא ע"ב/ אמרין: רב אשי היה
בעי ליצאת לקראת אביו מא"י לחוצה הארץ, ושאל לרבי יוחנן אי שרי, אי אסור, א"ל רבבי יוחנן: לא
ידענא. אלמא ליצאת לת"ת, אע"פ שמצוין ללימוד תורה במקומו, עדיף מכבוד אב ואם, שהרי יעקב
אבינו לא נענש על כבוד אב ואם, כל אותן שנים שלמד תורה בבית שם ו עבר ... ואין נרא להחלה,
בין כבוד אב ואם, בין מה שאביו מיחה בידו, ושמצערו במה שעובר על צוואתו, דהא תרוייזו מצות
עשה שוה נינהו, כבודו ומוראו. ועוד אמרין בפרק דיבמות /דף ו' ע"א/: יכול אמר לו אבא היטמא, או
שאמר לו אל תחויר, יכול ישמע לו, תיל איש אמו ואבי תיראו: ונראה דלאו דוקא טומאה דאוריתא,
אלאafi טומאה בבית הפרס דרבנן ... והיינו טעונה הויאל ואמרה תורה כולכם חייבין בכבודי,
כלומר מורי למלחה ממוראים, א"כ כל האיסוגיאafi קלים הם, דוחים כבוד אב ואם ומוראו,
דבכל איסוריםafi דרבנן איכא מורה שמים, אם פורש מהן.

(23) **פתחי תשובה (י"ד שם ס"ק כב)**

כתב בס' חמודי דניאל כי נראתה דה"ה אפילו ספק לו שמא יראה סימן ברכה מותר. וכתוב עוד אחד היה רוצה להתפלל בבהכין שמתפלליין שם יותר בכונה ואמו מוחה בזה אין צורך לשמו לה:

(24) **גמ' פסחים (נא).**

בדתニア: עם הכל אדם רוחץ, חוץ מאבי... ורבו יהודה מתיר באבי מפני כבוד אביו

(25) **רש"י (פסחים נא).**

מאבו וחומי – מתווך שרוואהו, ונזכר שם שם יצא – נתן לבו להרהור

(26) **מסכת שמחות (יב:יב)**

עם הכל אדם נכנס לבית המרחץ, חוץ מאבי... רבוי יהודה אומר אם היה אביו זקן או חוליה נכנס ומרחיצו, שכך כבודו.